

P.D. JAMES

*Pemberley*



PROLOOG

*De Bennets van Longbourn*

De vrouwelijke ingezetenen van Meryton waren het er algemeen over eens dat mijnheer en mevrouw Bennet van Longbourn fortuinlijk waren geweest met de echtverbintenis van vier van hun vijf dochters. Meryton, een marktplaatsje in Hertfordshire, wordt bij gebrek aan natuurschoon of geschiedkundig belang door geen enkele toeristische rondreis aangedaan, terwijl Netherfield Park, het enige landhuis ter plaatse, in geen van de boeken over de belangwekkende architectuur in het graafschap vermeld staat, hoe imposant het ook is. Meryton bezit een grote zaal waar geregeld een bal wordt gehouden, maar geen schouwburg, en het meeste vertier vindt plaats in huiselijke kring, waar de verveling van dinertjes en whisttafels in al tijd hetzelfde gezelschap met roddelen doorbroken wordt.

Een gezin met vijf ongehuwde dochters kan steevast rekenen op de meewarige belangstelling van alle burens, zeker wanneer andere afleiding schaars is, en de situatie van de Bennets was wel bijzonder ongunstig te noemen. Bij gebrek aan mannelijke nazaten was mijnheer Bennets vermogen voor overerving vastgezet op zijn neef, predikant William Collins, die, zoals mevrouw Bennet graag luidkeels lamenteerde, haar en haar dochters uit huis kon zetten nog voordat haar echtgenoot koud in zijn graf lag. Zeker, mijnheer Collins had geprobeerd hun zo veel hij kon tegemoet te komen. Tot zijn eigen ongemak, maar met toestemming van zijn geduchte beschermvrouw lady Catherine de Bourgh, had hij zijn parochie te Hunsford in Kent

verlaten om de Bennets te bezoeken met het liefdadige voornemen om een van de vijf dochters als bruid te kiezen. Zijn intenties werden door mevrouw Bennet met geestdriftige instemming ontvangen; zij attendeerde hem er echter op dat juffrouw Bennet, de oudste, zich hoogstwaarschijnlijk binnenkort zou verloven. Zijn keuze voor Elizabeth, de tweede in leeftijd en uiterlijk schoon, was op een resolute afwijzing gestuit en hij had een welwillender reactie moeten zoeken bij Elizabeths vriendin, juffrouw Charlotte Lucas. Juffrouw Lucas had zijn aanzoek met bevredigend enthousiasme aanvaard en daarmee stond de toekomst die mevrouw Bennet en haar dochters mochten verwachten vast, niet geheel tot spijt van hun burens. Na mijnheer Bennets overlijden zou mijnheer Collins hen huisvesten in een van de grotere cottages op het landgoed, alwaar zij spirituele troost uit zijn preken zouden ontvangen en levensonderhoud uit de restanten van mevrouw Collins' keuken, af en toe aangevuld met een gift van wild-braad of een zij spek.

De familie Bennet was echter zo fortuinlijk geweest aan deze liefdadigheid te ontsnappen. Eind 1799 mocht mevrouw Bennet zich verheugen in een positie als moeder van vier getrouwde dochters. Zeker, het huwelijk van Lydia, de jongste van pas zestien jaar, was niet bepaald rooskleurig te noemen. Zij had zich laten schaken door luitenant George Wickham, een officier van de in Meryton gelegerde militia, en naar alle verwachting zou deze escapade voor Lydia niet anders zijn geëindigd dan zulke avonturen doorgaans aflopen: met verlating door Wickham, verbanning uit haar huis, verstoting door de gemeenschap en, tot slot, de morele ontarding waarover fatsoenlijke dames behoren te zwijgen. Maar het huwelijk had toch plaatsgevonden en het eerste nieuws daarover kwam van William Goulding, een buurman die bij het passeren van de koets van Longbourn de ring had kunnen zien toen de pasgehuwde mevrouw Wickham haar hand in het open raampje legde. Mevrouw Bennets zuster, mevrouw Philips, verspreidde naarstig haar versie van de toedracht. Het paar was onderweg geweest naar Gretna Green, maar had een korte tussenstop in Londen gemaakt zodat Wickham de gelegenheid had zijn

peettante in te lichten over zijn aanstaande huwelijk, en na aankomst van mijnheer Bennet, die op zoek was naar zijn dochter, was het paar ingegaan op het voorstel van de familie dat het voorgenomen huwelijk beter in Londen gesloten kon worden. Niemand geloofde dit verzinsel, maar men moest toegeven dat mevrouw Philips' vindingrijkheid op zijn minst een geveinsd vertoon van overtuigdheid verdiende. Vanzelfsprekend zou George Wickham nooit meer een voet in Meryton mogen zetten om er de dienstmeisjes van hun deugd en de winkeliers van hun winst te beroven; over het algemeen vond men echter dat mevrouw Wickham, mocht zij zich onder de inwoners begeven, dezelfde geduldige toegeeflijkheid verdiende als juffrouw Lydia Bennet vroeger ten deel gevallen was.

Er werd druk gespeculeerd over hoe het tot het verlate huwelijk had kunnen komen. Mijnheer Bennets landgoed bracht amper tweeduizend pond per jaar op en naar men vermoedde had mijnheer Wickham zeker vijfhonderd bedongen, plus vereffening van zijn schulden in Meryton en alle andere openstaande rekeningen, alvorens met een huwelijk in te stemmen. Mevrouw Bennets broer, mijnheer Gardiner, zou het geld wel ter beschikking gesteld hebben. Hij stond bekend als een vriendelijk man, maar hij had een gezin en zou het bedrag ongetwijfeld van mijnheer Bennet terug verwachten. In Lucas Lodge heerste de vrees dat de erfenis van hun schoonzoon door deze verplichtingen sterk in omvang zou dalen, maar toen er geen bomen werden gekapt, geen land werd verkocht, geen bedienden werden ontslagen en de slager geen enkele aarzeling vertoonde om mevrouw Bennet haar wekelijkse bestelling te leveren, nam men aan dat mijnheer Collins en de lieve Charlotte niets te vrezen hadden en dat mijnheer Collins, zo gauw mijnheer Bennet fatsoenlijk begraven was, het landgoed Longbourn in eigendom zou kunnen aanvaarden in het volledige vertrouwen dat er niets aan ontbrak.

De verloving die kort na Lydia's huwelijk volgde, die van juffrouw Bennet met mijnheer Bingley van Netherfield Park, werd daarentegen met instemming ontvangen. Het nieuws kwam niet bepaald onverwacht; mijnheer Bingleys bewondering voor Jane was al duidelijk

gebleken bij hun eerste ontmoeting op een openbaar bal. Haar bekoorlijkheid, haar vriendelijkheid en haar naïef positieve levensinstelling die het haar onmogelijk maakte kwaad over iemand te spreken, maakten juffrouw Bennet alom geliefd. Enkele dagen na de aankondiging van de verloving van haar oudste ontstonden er echter geruchten over een nog groter succes voor mevrouw Bennet, die in eerste instantie op ongeloof stuitte. Juffrouw Elizabeth Bennet, de tweede dochter, zou in het huwelijk treden met mijnheer Darcy, landheer van Pemberley, een van de grootste landgoederen in Derbyshire met naar verluidde een opbrengst van tienduizend pond per jaar.

In Meryton was algemeen bekend dat juffrouw Lizzy een hekel aan mijnheer Darcy had, een gevoel dat zij deelde met vrijwel alle dames en heren die bij het eerste openbare bal geweest waren dat mijnheer Darcy, samen met mijnheer Bingley en diens twee zussen, bezocht had en waar hij zijn trots en arrogante minachting voor het gezelschap afdoende had laten blijken. Ondanks aandringen van zijn vriend mijnheer Bingley had hij overduidelijk geen van de aanwezige dames waardig geacht zijn danspartner te zijn. Nadat sir William Lucas Elizabeth aan hem had voorgesteld, had mijnheer Darcy ervan afgezien met haar te dansen en hij had later tegen mijnheer Bingley gezegd dat zij niet mooi genoeg was om hem in verleiding te brengen. Men ging er voetstoots van uit dat geen enkele vrouw ooit gelukkig zou kunnen worden als mevrouw Darcy, want, zo merkte Maria Lucas fijntjes op: ‘Je wilt toch niet de rest van je leven met zo’n humeurig gezicht tegenover je aan de ontbijttafel zitten?’

Het viel juffrouw Elizabeth Bennet echter niet aan te rekenen dat zij een genuanceerder en optimistischer visie huldigde. Men kan niet alles hebben in het leven en menige jonge vrouw uit Meryton zou wel ergere dingen dan een humeurig gezicht aan de ontbijttafel willen verdragen voor een huwelijk van tienduizend pond per jaar en de positie van vrouwe van Pemberley. Plichtshalve waren de dames van Meryton graag bereid om bij onheil hun medeleven en bij voorspoed hun felicitaties uit te spreken, maar alles met mate, en het succes van

juffrouw Elizabeth ging alle perken te buiten. Hoewel ze moesten toegeven dat zij best knap was en mooie ogen had, strekte verder niets haar tot aanbeveling voor een man met tienduizend pond per jaar, en het duurde dan ook niet lang voor een coterie van de invloedrijkste roddelaarsters een verklaring had gebrouwen: juffrouw Lizzy was er al vanaf haar eerste ontmoeting met mijnheer Darcy op uit geweest om hem te strikken. En toen de reikwijdte van haar strategie eenmaal tot hen doorgedrongen was, moesten ze toegeven dat ze haar kaarten vanaf het begin vakkundig gespeeld had. Ofschoon mijnheer Darcy op het bal niet met haar had willen dansen, waren zijn ogen veelvuldig op haar gericht geweest, en haar vriendin Charlotte, die na haar jarenlange jacht op een echtgenoot feilloos elk teken van mogelijke interesse wist te herkennen, had Elizabeth ervoor gewaarschuwd niet vanwege haar evidente voorkeur voor de aantrekkelijke, populaire luitenant George Wickham een man van tien keer zijn gewicht tegen zich in te nemen.

En daarna was juffrouw Bennet op Netherfield te dineren gevraagd en had Jane, omdat haar moeder erop had aangedrongen dat zij te paard zou gaan in plaats van met het familierijtuig, op dat uitgelezen moment kou gevat, zodat zij, zoals mevrouw Bennet had voorzien, enkele nachten op Netherfield moest blijven. Elizabeth was toen natuurlijk te voet naar Netherfield gegaan om haar te bezoeken, en juffrouw Bingleys goede manieren hadden haar genoopt de ongewenste bezoeker gastvrijheid te verlenen tot juffrouw Bennet hersteld zou zijn. Dit verblijf van bijna een week in het gezelschap van mijnheer Darcy had Elizabeths hoop op succes ongetwijfeld aangewakkerd, en ze had de noodgedwongen nabijheid vast en zeker ten volle benut.

Vervolgens had mijnheer Bingley, op aandringen van de jongste meisjes Bennet, zelf een bal op Netherfield georganiseerd en bij deze gelegenheid had mijnheer Darcy dan toch met Elizabeth gedanst. De chaperonnes, naast elkaar op hun stoel tegen de muur gezeten, hadden hun lorgnet geheven om het paar van begin tot eind nauwkeurig te observeren, net als de rest van het gezelschap. Er werd weliswaar

niet veel gesproken tussen de twee, maar het eenvoudige gegeven dat mijnheer Darcy juffrouw Elizabeth ten dans had gevraagd en niet was afgewezen, wekte al voldoende nieuwsgierigheid en speculaties.

De volgende stap in Elizabeths campagne was haar bezoek aan mijnheer en mevrouw Collins in de pastorie van Hunsford, samen met sir William Lucas en zijn dochter Maria. Normaal gesproken had juffrouw Lizzy een uitnodiging daartoe toch zeker behoren af te slaan. Welk plezier kon een weldenkende vrouw er nu aan beleven om zes weken in het gezelschap van mijnheer Collins te verkeren? Het was algemeen bekend dat juffrouw Lizzy zijn eerste keuze als bruid was geweest, voordat juffrouw Lucas hem accepteerde. Nog afgezien van eventuele andere overwegingen had zij al uit fijngevoeligheid uit Hunsford moeten wegblijven. Maar zij wist natuurlijk dat mijnheer Collins' buurvrouw en beschermvrouwe lady Catherine de Bourgh was en dat haar neef mijnheer Darcy zo goed als zeker op Rosings zou verblijven, wanneer de bezoekers in de pastorie logeerden. Charlotte, die haar moeder tot in detail van haar huwelijksleven op de hoogte hield, inclusief het welzijn van haar koeien, pluimvee en echtgenoot, had geschreven dat mijnheer Darcy en zijn neef kolonel Fitzwilliam, die eveneens op Rosings logeerde, tijdens Elizabeths verblijf dikwijls op de pastorie waren langsgelopen en dat mijnheer Darcy zelfs eenmaal zonder zijn neef een bezoek had gebracht toen Elizabeth alleen thuis was. Volgens mevrouw Collins moest dit wel betekenen dat hij verliefd was, en zij schreef dat haar vriendin naar haar idee van beide heren graag een huwelijksaanzoek zou hebben geaccepteerd; juffrouw Lizzy was echter thuisgekomen zonder dat er iets was vastgelegd.

Uiteindelijk was alles toch nog goed gekomen toen mevrouw Gardiner en haar echtgenoot, een broer van mevrouw Bennet, Elizabeth hadden uitgenodigd om hen te vergezellen op een zomerse plezierreis. Het was de bedoeling geweest helemaal naar het Merengebied te gaan, maar mijnheer Gardiners zakelijke verplichtingen hadden blijkbaar tot een bescheidener reisschema genoodzaakt, want ze gingen niet verder naar het noorden dan Derbyshire. Het was Kitty, de



vierde dochter van de Bennets, die dit nieuws had gebracht, maar niemand in Meryton hechtte geloof aan het voorwendsel. Een rijke familie die het zich kon veroorloven om van Londen naar Derbyshire te reizen, kon de tocht heus wel tot in het Merengebied voortzetten, als ze dat wensten. Het was zonneklaar dat mevrouw Gardiner, als bondgenote in de huwelijksintriges van haar lievelingsnicht, de keus op Derbyshire had laten vallen omdat mijnheer Darcy dan op Pemberley zou zijn. En inderdaad brachten de Gardiners en Elizabeth, ongetwijfeld na van tevoren bij de herberg geïnformeerd te hebben of de heer van Pemberley aanwezig was, juist een bezoek aan het landgoed toen mijnheer Darcy thuiskwam. Volgens de regels der hoffelijkheid werden de Gardiners uiteraard aan hem voorgesteld en werd het gezelschap uitgenodigd om op Pemberley te blijven dineren, en als juffrouw Elizabeth al enige twijfel had gekoesterd over de wijsheid van haar plan om mijnheer Darcy te veroveren, had de eerste aanblik van Pemberley haar gesterkt in haar besluit om verliefd op hem te worden zodra het geschikte moment zich voordeed. Vervolgens waren hij en zijn vriend mijnheer Bingley teruggekeerd naar Netherfield Park en hadden ze onverwijld een bezoek afgelegd aan Longbourn, waar het geluk van juffrouw Bennet en juffrouw Elizabeth ten slotte triomfantelijk bezegeld werd. Ondanks alle grandeur had Elizabeths verlovings minder vreugde gebracht dan die van Jane. Elizabeth was nooit populair geweest, sterker nog, de meer scherpzinnige dames van Meryton verdachten juffrouw Lizzy ervan zich af en toe heimelijk vrolijk over hen te maken. Ze verweten haar ook sarcastisch te zijn, en ofschoon er enige onzekerheid heerste over de precieze betekenis van dat woord, wisten ze wel dat het geen aantrekkelijke eigenschap was voor een vrouw, want vooral de heren hadden er een afkeer van. Buren bij wie de jaloezie op het succes het won van hun vreugde over de toekomstige verbintenis, konden zich troosten met de wetenschap dat mijnheer Darcy's trots en arrogantie en de sarcastische inslag van zijn vrouw hun zo'n buitengewoon chagrijnig leven samen zouden opleveren dat zelfs Pemberley en de tienduizend pond per jaar daarvoor geen troost zouden bieden.

Gezien alle formaliteiten die dergelijke grote echtverbintenissen vereisen, de portretten die moeten worden gemaakt, de drukke agenda's van juristen, de aankoop van nieuwe rijtuigen en bruiloftskledij, vond het huwelijk van juffrouw Bennet met mijnheer Bingley en van juffrouw Elizabeth met mijnheer Darcy op verrassend korte termijn plaats, op dezelfde dag in de kerk van Longbourn. Het zou de gelukkigste dag van mevrouw Bennets leven geweest zijn, ware het niet dat zij tijdens de dienst hartkloppingen kreeg van angst dat mijnheer Darcy's geduchte tante, lady Catherine de Bourgh, in de deuropening van de kerk zou verschijnen om het huwelijk tegen te houden, en pas na de laatste zegen voelde ze zich helemaal zeker van haar triomf.

Het valt te betwijfelen of mevrouw Bennet het gezelschap van haar tweede dochter miste, maar mijnheer Bennet deed dat zeker. Elizabeth was altijd zijn lievelingskind geweest. Ze had zijn intelligentie geërfd, en iets van zijn gevatheid en zijn plezier om de grillen en wispelturigheid van hun bureu. Zonder haar was Longbourn een eenzamer en minder intellectueel oord. Mijnheer Bennet was een intelligente, belezen man en hij vond in zijn bibliotheek niet alleen een toevluchtsoord, maar beleefde er ook zijn gelukkigste uren. Hij en Darcy kwamen al snel tot de conclusie dat ze elkaar graag mochten en accepteerden elkaars eigenaardigheden als een teken van superieur intellect, zoals dat onder vrienden gaat. Tijdens zijn bezoeken aan Pemberley, dikwijls op momenten waarop hij het minst werd verwacht, zat mijnheer Bennet voornamelijk in de bibliotheek, een van de mooiste in privébezit, waaruit hij zich moeilijk los liet weken, zelfs voor de maaltijden. Hij bezocht de Bingleys op Highmarten minder vaak, niet alleen omdat Janes buitensporige toewijding aan het welbevinden en geluk van haar echtgenoot en kinderen mijnheer Bennet af en toe op de zenuwen werkte, maar ook omdat er weinig nieuwe boeken en tijdschriften waren om hem ernaartoe te lokken. Mijnheer Bingleys vermogen was oorspronkelijk afkomstig uit de handel. Hij had geen familiebibliotheek geërfd en had er pas aan gedacht er een te beginnen nadat hij Highmarten House had aange-

kocht. Zowel Darcy als mijnheer Bennet was graag bereid hem bij die onderneming te helpen. Weinig bezigheden zijn zo aangenaam als het geld van een vriend uit te geven naar eigen goeddunken en tot zijn voordeel, en mochten de inkopers af en toe tot uitspattingen worden verleid, dan troostten ze zich met de gedachte dat Bingley het zich kon veroorloven. Hoewel de kasten, ontworpen naar Darcy's gedetailleerde beschrijving en goedgekeurd door mijnheer Bennet, nog lang niet vol stonden, kon Bingley al bogen op vele zorgvuldig gerangschikte, in glanzend lederen banden ingebonden boeken. Af en toe sloeg hij er zelfs een open en kon men hem erin zien lezen, mits het seizoen of het weer zich niet leende voor jagen, vissen of schietoefening.

Mevrouw Bennet had haar echtgenoot slechts tweemaal naar Pemberley vergezeld. Mijnheer Darcy had haar vriendelijk en voorkomend ontvangen, maar haar ontzag voor haar schoonzoon belette haar het bezoek te willen herhalen. Elizabeth vermoedde zelfs dat het haar moeder meer genoegen schonk om haar burens de wonderen van Pemberley voor te spiegelen, de grootte en luister van de tuinen, de grandeur van het huis, het aantal bedienden en de overvloed van de eettafel, dan dat alles zelf te ondergaan. Mijnheer Bennet en zijn echtgenote kwamen geen van beiden dikwijls naar hun kleinkinderen kijken. Met vijf kort na elkaar geboren dochters hadden ze nog een levendige herinnering aan doorwaakte nachten, huilende zuigelingen, een onophoudelijk klagende kinderjuffrouw en ongezeglijke kindermisjes. Een vroege inspectie kort na de geboorte van ieder kleinkind had bevestigd wat de ouders beweerden: dat het kind bijzonder knap was en reeds blijk gaf van grote intelligentie, waarna ze zich tevreden stelden met regelmatige voortgangsverslagen.

Mevrouw Bennet had, tot grote verlegenheid van haar twee oudste dochters, tijdens het bal op Netherfield luidkeels haar verwachtingen verkondigd dat Janes huwelijk met mijnheer Bingley haar jongere dochters in de armen van andere welgestelde heren zou drijven, en tot ieders verbazing was Mary degene die plichtsgetrouw deze intuïtieve moederlijke voorspelling waarmaakte. Niemand had verwacht

dat Mary zou trouwen. Ze las als een bezetene, maar zonder scherp oordeel of inzicht, oefende ijverig maar zonder talent op de piano en debiteerde dikwijls platitudes die van wijsheid noch humor getuigden. Ze had nooit enige interesse in de mannelijke kunne getoond. Een bal was voor haar een bezoeking die ze alleen kon doorstaan door op het podium achter de piano plaats te nemen en het publiek door weloverwogen gebruik van het middenpedaal hardhandig tot luisteren te dwingen. Maar nog geen twee jaar na Janes huwelijk was Mary de echtgenote van de eerwaarde Theodore Hopkins, predikant van de parochie die aan Highmarten grensde.

De predikant van Highmarten was ziek geweest en mijnheer Hopkins had de dienst drie zondagen overgenomen. Hij was een magere, zwaarmoedige vrijgezel van vijfendertig jaar die graag ongewoon lange en in theologisch opzicht gecompliceerde preken hield en daardoor als vanzelf bekend kwam te staan als een zeer intelligent man, en hoewel hij niet werkelijk rijk genoemd kon worden, genoot hij naast zijn salaris meer dan voldoende privé-inkomen. Mary, die op Highmarten te gast was op een van de zondagen waarop hij preekte, werd na de dienst door Jane bij de kerkdeur aan hem voorgesteld en maakte onmiddellijk indruk op hem met haar complimenten voor zijn preek en haar instemming met zijn uitleg van de bijbeltekst, en ze verwees zo vaak naar de preken van Fordyce dat Jane, die popelde om met haar echtgenoot naar hun zondagse lunch van koud vlees en salade te gaan, hem maar uitnodigde om de volgende dag te komen dineren. Er volgden meer uitnodigingen en binnen drie maanden werd Mary mevrouw Theodore Hopkins tijdens een huwelijksvoltrekking waarvoor de publieke belangstelling even bescheiden was als de opsmuk die aan de plechtigheid was besteed.

Een voordeel voor de parochie was dat de kwaliteit van de maaltijden op de pastorie merkbaar verbeterde. Mevrouw Bennet had haar dochters waardering voor een goede tafel bijgebracht, om de huiselijke harmonie te bevorderen en mannelijke gasten aan te trekken. De parochianen hoopten dat hun predikant in zijn verlangen om snel naar de huiselijke gelukzaligheid terug te keren zijn diensten

wellicht zou bekorten. Maar hoewel zijn omvang toenam, bleef de lengte van zijn preken gelijk. De twee leefden in perfecte eensgezindheid, afgezien van Mary's aanvankelijke eis dat ze een eigen kamer wilde hebben om ongestoord te kunnen lezen. Dit losten ze op door de enige goede logeerkamer uitsluitend voor haar gebruik te reserveren, wat bijdroeg aan de huiselijke verstandhouding en het tevens onmogelijk maakte om familie te logeren te vragen.

Tegen de herfst van 1803, het jaar waarin mevrouw Bingley en mevrouw Darcy zes jaar huwelijksgeluk konden vieren, had mevrouw Bennet nog maar één dochter, Kitty, voor wie geen echtgenoot was gevonden. Mevrouw Bennet noch Kitty maakte zich erg bezorgd over deze mislukking op het huwelijksfront. Kitty genoot het aanzien en de luxe van de enige dochter in huis en met haar regelmatige bezoeken aan Jane en de kinderen, bij wie ze erg geliefd was, had ze nog nooit zo'n prettig leven geleid. De bezoeken van Wickham en Lydia waren niet bepaald een aanbeveling voor het huwelijk. Ze arriveerden altijd in een uitbundig goed humeur en werden geestdriftig verwelkomd door mevrouw Bennet, die altijd blij was haar lievelingsdochter te zien. Maar de aanvankelijke welwillendheid verviel al snel in onenigheid, verwijten en kleingeestige klachten van de gasten over hun armoede en de karige financiële steun van Elizabeth en Jane, zodat mevrouw Bennet even verheugd was om hen te zien vertrekken als om hen bij hun volgende bezoek weer te kunnen verwelkomen. Maar ze had behoefte aan een dochter in huis en Kitty, die na Lydia's vertrek veel meegaander en behulpzamer was geworden, voldeed goed. Daarom kon mevrouw Bennet, voor zover haar karakter dat toeliet, in het jaar 1803 beschouwd worden als een fortuinlijk mens en ze had zelfs al eens een viergangendiner in gezelschap van sir William en lady Lucas uitgezeten zonder zich maar één keer uit te laten over de onbillijkheid van de erfopvolging.